Hugo Bouter e.a.

Geteld, geteld, gewogen en verdeeld

'Dit is het schrift, dat geschreven is: Mene, mene, tekel ufarsin. Dit is de uitlegging van de woorden: Mene: God heeft uw koningschap geteld en er een einde aan gemaakt; Tekel: u bent in de weegschaal gewogen en te licht bevonden; Peres: uw koninkrijk is gebroken en aan de Meden en Perzen gegeven'.

Daniël 5:24-28

Het teken aan de wand

Het laatste uur van het Babylonische wereldrijk had geslagen. Maar er werd feest gevierd en men dronk daarbij uit het gouden gerei dat uit de tempel, het huis van God te Jeruzalem, was weggevoerd. Het was een groot feest, voor wel duizend man: koning Belsassar en al zijn machthebbers. Terwijl men wijn dronk, roemde men de goden van goud en zilver, koper, ijzer, hout en steen (Dan. 5:1-4). Toen verscheen er op een goed zichtbare plek op de wand van het paleis – verlicht door een kandelaar – de rug van een mensenhand, die aan het schrijven was. De vingers schreven vier betekenisvolle woorden in het Aramees: Mene, mene, tekel, upharsín (peres).

Diep geschrokken riep de koning al de wijzen van Babel erbij om het geheimzinnige schrift te ontcijferen en de uitlegging ervan te kennen te geven. Wie het raadsel kon oplossen, zou een vorstelijke beloning krijgen en als de derde in het koninkrijk heersen (de eerste in het rijk was Nabonidus, de vader van Belsassar; de tweede was Belsassar zelf, die zijn niet aanwezige vader verving). Maar de wijzen konden

het schrift niet lezen of uitleggen. Volgens de Talmoed waren de letters niet achter elkaar, maar van boven naar onder geschreven. Waarschijnlijker is dat het schrift alleen uit medeklinkers bestond. Dan was er het volgende te lezen: mn, mn, tkl, prs. Dit kon men mogelijk duiden als gewichtseenheden, die tevens een bepaalde geldwaarde aangaven (mine, mine, sjekel en halve mine). Maar het bleef een groot raadsel voor de geleerden, die het wilden ontcijferen. Het was toch onzin om geld te gaan tellen?

Toen verscheen de koningin-moeder op het toneel en zij liet Daniël erbij halen, die destijds door Nebukadnessar tot hoofd van alle wijzen was aangesteld. Daniël wilde geen geschenken aannemen en hij ambieerde ook geen eervolle positie in het koninkrijk. Hij zocht alleen Gods eer en verscheen daarom voor koning Belsassar als de profeet van God, de Allerhoogste, de Heer van de hemel, de God in Wiens hand de adem van al Zijn schepselen is en die al hun paden beschikt. Gods eer was door de koning en door de feestende menigte geschonden, doordat het heilige gerei uit Zijn tempel niet was gebruikt om Hem als de levende en waarachtige God te dienen maar om de afgoden te prijzen. Maar Hij regeert en daarom had Hij vanuit de hemel de rug van een hand gezonden om een oordeelsboodschap te laten optekenen (dit was met recht voor de koning ‘een teken aan de wand’).

Mene

Het centrale woord van deze boodschap was ‘Mene’, d.i. geteld. God had de duur en het einde van het koningschap van Belsassar bepaald. Dat dit een onwrikbaar besluit was, werd aangegeven door de herhaling van het woord (‘Mene, mene’). In zijn uitleg gaat Daniël echter nog verder en geeft hij de ernst van de situatie aan (vgl. voor de bijbelse betekenis van het woord ‘tellen’ ook Lev. 15:13, 28 en 23:16). De dagen van de koning waren werkelijk geteld. God had in feite reeds een einde aan zijn koningschap gemaakt. Nog in dezelfde nacht werd Belsassar, de koning van de Chaldeeën, gedood (Dan. 5:30).

Tekel

Gouden munten werden ook gewogen vóórdat ze in omloop werden genomen. Hiernaar verwijst het tweede woord ‘Tekel’, d.i. gewogen. Als een munt het vereiste gewicht niet haalde, was er sprake van een vervalsing. Daniël knoopte hierbij aan in zijn uitleg en hij stelde dat God de koning had ‘gewogen in de weegschaal’. Dat wil zeggen dat God de koning in Zijn rechtvaardige regering van

alle dingen had getoetst en beoordeeld. Zijn handel en wandel waren door God gewogen, zoals Hij dat trouwens bij alle mensen doet (vgl. Gen. 18:25; 1 Sam. 2:3; Job 31:6; Ps. 62:10). De profeet voegde echter nog iets eraan toe, en wel wat het resultaat van dit wegen in Gods weegschaal was geweest: God had de koning te licht bevonden. Het Aramese woord voor 'gewogen' vertoont overeenkomst met de uitdrukking 'te licht bevonden'. Belsassar viel door de mand: hij was om zo te zeggen een vervalsing en kon niet langer als koning functioneren.

Ufarsin

Het laatste woord van het schrift was 'Ufarsin', d.i. verdeeld. Dit kan ook worden gelezen als 'Peres', dat niet zoveel verschilt van de naam 'Perzen'. Vergelijk de spelling van het woord in andere vertalingen (o.a. SV), waar wij het lezen als 'Upharsin' (en 'Pharsin' is het meervoud van 'Peres'). Het eens zo glorieuze rijk van de Babyloniërs zou dus in Gods rechtvaardige regering worden verdeeld. En volgens de uitleg van Daniël zou dat niet alleen onder de Perzen gebeuren, maar onder de Meden en de Perzen: '(...) uw koninkrijk is gebroken en aan de Meden en Perzen gegeven' (Dan. 5:28).

Dat is niet zonder reden. In het begin waren beide volken even sterk. De Meden en de Perzen vormden samen de twee armen en de borst van zilver uit het beeld van Daniël 2, dat de vier wereldrijken voorstelt. De eerste koning van het Medo-Perzische rijk was inderdaad Darius, de Meder (Dan. 6:1), maar later domineerden de Perzen. Het tweede dier uit het droomgezicht van Daniël 7 wordt beschreven als een beer, die zich 'op de ene zijde' oprichtte (Dan. 7:5). Daarom kregen de Perzen de nadruk in dit schrift dat door God was gezonden.

Maar het is ook voor ons natuurlijk belangrijk te bedenken dat God (1) onze dagen telt, (2) dat Hij ons weegt in Zijn weegschaal en dat (3) alles wat wij hebben – bezit, eer en aanzien – slechts tijdelijke zegeningen zijn die Hij toedeelt aan wie Hij wil.

Oude Sporen 2018